

verscheidene duizenden kringen gevormd waren; daarin waren, naar wij aannemen, in veel gevallen vooral de z.g. werkende leden opgenomen wier aantal op ongeveer vijftienduizend geschat is.

In het algemeen had men bij die Uniekringen er naar gestreefd (bij de plaatselijke raden was trouwens hetzelfde geschied), ze zo verscheiden mogelijk van samenstelling te maken: de Unie wilde breken met de 'hokjesgeest' die, in veel opzichten, de vooroorlogse Nederlandse samenleving gekenmerkt had; zij wilde bovendien de sociale tegenstellingen 'overwinnen' en beschouwde het als een eerste stap daartoe wanneer personen, uit verschillende maatschappelijke groepen afkomstig, begrip kregen voor elkaars problemen. Dit streven was een voortzetting van hetgeen Homan met de Groninger Gemeenschap begonnen was; het sloot ook aan bij andere vooroorlogse pogingen om de Nederlandse 'verzuiling' te doorbreken; het was, in het maatschappelijk vlak, in overeenstemming met de corporatieve denkbeelden die in katholieke kring waren gaan leven, ook bij de Quay, en het kwam tegemoet aan Einthovens hartgrondige afkeer van het 'gekonkel' der politieke partijen welker positieve arbeid deze autoritair denkende, ongeduldige man nagenoeg geheel ontgaan was. Gedrieën wensten zij een 'nieuw Nederland' te zien ontstaan en in het weekblad *De Unie* waren van meet af aan artikelen verschenen waarin richtlijnen aangegeven werden voor de opbouw van dat 'nieuwe land'. Men had zich daarmee een ambitieus doel gesteld waarvan de concretisering bijzonder moeilijk bleek te zijn. Ten dele hing dat samen met het feit dat in het hogere kader van de Unie en vooral ook op het Haagse Algemeen Secretariaat vogels van zeer diverse pluimage bijeen zaten. Er was aan discussies en plannen geen gebrek. Zelfs werd 'in overleg en samenspraak met de leiding van de Nederlandse Unie'¹ door het lid Max van Poll, een vooraanstaande figuur in de Rooms-Katholieke Staatspartij, sinds '29 lid van de Tweede Kamer, een gloednieuwe Grondwet ontworpen die van de parlementaire democratie zoals zij zich in Nederland ontwikkeld had, niet veel heel liet²; het ontwerp kwam in

¹ Bruna: 'De Nederlandse Unie', p. 266. ² Van Poll wilde zowel het recht van vrije meningsuiting als het recht van vrije partijvorming beperken; er zouden corporaties ('bedrijfschappen') in het leven geroepen worden die voordrachten zouden indienen voor veertig leden van een enkelvoudige Kamer van tweehonderd leden; die veertig leden zouden door de regering benoemd worden; rechtstreeks zou de regering er twintig benoemen, veertig zouden gekozen worden door de Provinciale Staten, honderd door de kiezers. Als hoofd van het kabinet zou een 'rijksbestuurder' fungeren die door de koning zou worden benoemd en die voor een periode van zes jaar onafzetbaar zou zijn. Onder de titel *Een nieuwe Grondwet* publiceerde van Poll zijn ontwerp in 1946.